

Svenska Canada-Tidningen

The Swedish Canada News

ARG. (YEAR) 30.

LÖSNUMMER 10 CENTS.

WINNIPEG, MANITOBA, TORSDAGEN DEN 2 MARS, 1922.

LÖSNUMMER 10 CENTS.

NR. 9

Politisk vecko-rev för Canadas folk

Parlamentledamot Melton Johnson i Regina anklagad för korruption. Provisiell inkomstkatt tros komma till stånd i Alta. Debatten om Mr. John Williams resolution ajourneras.

Arbetsprogram inför federalkabinetet

De organiserade arbetarna presenterade f. v. sitt legislativa program till federalregeringen genom en delegation, i spetsen för vilken stod Tom Moore, president av The Trades and Labor Congress of Canada. Delegationen möttes av premiärminister King och hans kabinettsmedlemmar. Det tog ungefär två timmar att gå igenom deras program. Mr King försäkrade delegaterna om regeringens önskan att kooperera i allt, som de ansåg vara till landets bästa.

En lösning av den segelstina och långvariga tvisten om de naturliga tillgångarna synes nu vara i sikte. Det tros att inrikesminister Stewart uppjort ett förslag till en politik, som regeringen väntas acceptera och följa. Förslaget föreslår att alla kvarstående s. k. unalienated naturliga tillgångar (såsom land, mineraler, timmer, vattenkraft etc.) utan uppgifter överföres till provinserna. Frågan om ersättning för redan fränhånda naturliga tillgångar kommer att lämnas till skiljedom. Det är möjligt att det blir separata skiljedomar för var provins. Om en oförmedlad opposition uppstår mot detta förslag inom kabinettet självt, kommer frågan att behandlas vid nästa session av kabinettet.

En politisk sensation uppenbarade sig f. v. i Moose Jaw, Sask., då en ansökan inkom till därvarande domstol med begäran om att beröva Milton Johnson av Regina hans säte i det federala parlamentet. I petitionen anklagas han och hans agent för korrupt och otämlig praktik vid fögen för Dominionvalvet den 6 dec. föregående år. Huvudkontentan i anklagelsen går ut på att Mr Johnsons deklaration, angående hans valutgifter är falsk, samt att han hade vetenskap därom. För övrigt innehåller åkrysticket 12 speciella anklagelser.

Premiärminister Greenfield av Alberta kuadrade f. v. officiellt i legislaturen att han höll på att komma till den uppfattningen, att det kan händas inom kort blev nödvändigt att pålägga en provisiell inkomstkatt. Han framhöll vidare att provinserna finansiella affärer hade kommit till en sådan ståndpunkt, att det snart blev nödvändigt att hålla en konferens samt diskutera frågorna om federala, provinssiella och municipala metoder av beskattning.

Dr. J. S. Stewart, konservativ, hade en dag f. v. fejd med legislatures kvinnliga medlemmar, då han begärde ett amendment till Minimum Wage bill för kvinnor, vilket amendment skulle hindra giftna kvinnor, vare skulder tjänade \$150 i månaden, taga arbete från andra. Han blev hävtigt anfällden av de båda kvinnliga medlemmarna, vilka ansåg detta vara en orättfärdig inkräktning på frihet och likställighet. Dr. Stewart tog tillbakå sitt förslag samt retirerade i god ordning.

Genom att vägra att godkänna anslag till administreringen av Indu-

En säregen skildring av "Helgonens ö"

I Aftonbladet publicerar filosofie licentiaten Hjalmar Grape en uppsats om Irlands kulturproblem, som är aktuell just nu, då irändarna runnit sin sekellånga frihetskamp.

Irlands kultur är äldre än den engelska. Redan på 300-talet kom kristendomen till landet. Det drojde inte länge, förrän härifrån utgick en intensiv missionsverksamhet, som föregrenade sig ända bort till Island i norr, Polen i öster och det till barbari nedsjunkna Italien i söder. Det var också därför, som den avlägsna ö fick hedersnamnet "helgonens ö". Att iränd lyckades hålla sig uppe mitt under dessa tider av kulturell förmodelse över hela Europa berodde högst väsentligt därpå, att det låg för avsikt för att drivas in i folkvandringstidens stormar och därför lyckades de en fristad åt den eljest hemlösa eller djupt värdelösa klassiska bildningen, som här fick en säregen nationell utveckling. Vetrigriga anglosaxare och franker strömmade i massor till de iriska klosteröarna för att fullända sin teologiska och lärda bildning. Karl den stores uppbyggingsverksamhet och den "förränsans", som började anså vid hans hov, har också i främsta rummet att tacka den klassiska traditionens frukt. Just i Irland och i England, som i lika hög grad var en irändsk som

(Forts. å sid. 4.)

Svensk kandidat till fredspriset

Interparlamentariskt gruppmöte. Unionskonferens förordad till Wien i sommar.

Haagdomstolens invigning

Svenska riksdagens interparlamentariska grupp, som d. 30 jan. höll sitt första sammanträde för året — på samma gång det första sammanträde som gruppen hållit offentligt — föreslog därvid, i enlighet med styrelsens förslag, som kandidater till Nobelpriset dels en institution, nämligen interparlamentariska unionen, och dels en person, hr E. Wavrinisky, som gick ut på stambandet av ett förslag till en fast domstol. Ett sådant av en komité utarbetat förslag antogs på konferensen i Bryssel 1919. När den första fredskonferensen sammanträdde i Haag 1919 blev unionens förslag av 1895 grundläggande för Haagkonventionen för fredligt avgörande av internationella tvister. Men den sålunda tillkomna skiljedomstolen kunde icke fullt tillfredsställa dem som avsågo en verkligt juridisk domstol i ständig verksamhet. Interparlamentariska unionen, och Geneve 1912 utvalde sig för upprättandet av en permanent jurisdiktion för internationella tvister. En studiekommission tillsattes och arbetade en mycket grundlig utredning av frågan till den konferens som skulle ha hållits i Stockholm 1914, om icke världskriget kommit emellan.

Vid nordiska interparlamentariska förbundsdelegeradens i Stockholm 1915 antogs en resolution, i vilken hemställades att de tre nordiska rikernas regeringar gemensamt skulle rätta en anmodan till andra neutrala stater att deltaga i en konferens med delade att styrelsen avslutit ett konsolideringsprogram till den avlidne arboriga, vilken åtgärd godkändes av gruppen. Härpå föredrogs av sekretären, hr Wiggen, styrelsens berättelse för år 1921. Under detta år hade medlemsantalet uppgått till högre antal än någonsin förr, nämligen 247, däruv 130 från första och 209 från andra kamraren samt 5 f. d. riksdagsmän. Dessutom omnämndes särskilt de uttalanden som interparlamentariska rådet gjort till förmån för upprättandet av en frågebyrå och en tidsskriftsindex för nordiskt interparlamentariska spörsmål.

Till styrelseledamöter återvaldes hr Adelswärd, Engberg, Raoul Hamilton, Hellberg, Pettersson i Bjälbo, Röing och Vennersten samt nyvaldes hr Nilsson i Kabbarr och hr Wavrinisky, som lämnat riksdagen. Till suppleanter omvaldes hr Bengtsson i Norup, Elias Lovgren och Nilsson i Bonary samt nyvaldes hr Sandler och Halla efter hr Heide Backström, som lämnat riksdagen, och Rogberg, som undandag sig återval. Till revisorer omvaldes hr Jönsson i Refvinge och A. von Sneidern, i Retvinge och Akerman som suppleanter.

Till ledamöter i det nordiska interparlamentariska rådet omvaldes hr Röing och Engberg med hr Hellberg von Geljer, Pettersson i Bjälbo och Vennersten som suppleanter. Hr Adelswärd och Branting är som ordförande och vice ordförande i gruppen självskrivna ledamöter i rådet. Till ledamöter av interparlamentariska unionens råd omvaldes hr Adelswärd och Branting.

Av de 130,000 kr. som riksdagen anslagit till interparlamentariska konferensen i Stockholm 1921 återåt 74,000 kr. tack vare mindre antal deltagande än väntat och sparandet till konferensens förberedande och ordnande. Nästa konferens skall hållas i år i Wien. På grund av där råddade ekonomiska svårigheter vore det önskvärdt att interparlamentariska unionen även kunde lämna större bidrag än eljest till konferensen. Emellertid är unionens resurser små och behövs för att lämna sådant bidrag för närvarande. Gruppen beslut därfor hos regeringen begära att av återstående 74,000 kr. 15,000 kr. finge användas som bidrag till unionen, huvudsakligen som bidrag till årets konferens. Vidare beslutades begära att 10,000 kr. finge användas till den svenska föreningen för Nationernas förbund och 5,000 kr. till gruppen egen verksamhet, detta emedan k. m. t. i årets statverksproposition nedsett anslaget till gruppen från 24,000 kr. till 16,000 kr.

Frih. Adelswärd om Haagdomstolens upprättande.

Därefter höll friherre Adelswärd ett tal med anledning av upprättandet av den internationella permanenta domstolen i Haag. Talaren erinrade om att det på mångden var en bemärkelsedag för alla dem som arbetat för ett bättre rättstillstånd mellan nationerna, för att internationella tvister skulle afgöras icke med våldets, utan med rättsens makt. Härfor har erfordrats ett internationellt organ, som skulle sakna, men som funnes från och med sta gången i Haag den fasta mellanmänskliga. Då sammanträde för förfolkliga domstolen. Måhända hade det varit bättre om icke de tvistande parterna hade varit involverade i tvisten utan vilka vi ännu leva. Kanaka kan man därför säga att åtminstone i ett fall världskriget icke var

Århundradets stora uppfinning

E. C. Hansons "vacuum tube" kan åstadkomma det nära otroliga å sitt fält.

Ett elektriskt underverk

För omkring ett år sedan meddelades den sensationella nyheten att Marconi upptäckte vissa mystiska signaler, vilka han ej kunde förstå på annat sätt än att de kommo från Mars eller någon annan planet, skriver S. T. N. i Chicago. Så långt Marconi hade kännedom om, fanns det ingen triodlös station på jorden som kunde sända våglängder 23,000 meter. Strax innan Marconi upptäckte de nämnda signalerna hade en ung uppfinnare vid namn Earl C. Hanson utexperimenterat ett system, varmed våglängder på 100,000 meter eller mera kunde sändas. Med hans system kunde meddelanden sändas per trådlös rönt hela jorden utan hittillsvarande sammanblandningar och hinder.

Den stora uppfinningen består i vad som skall kan kallas Århundradets elektriska mästerverk, nämligen "vacuum tube amplifier". Denna apparatur är det väsentligaste i Hansons system. Det sågats att allmänheten på några år torde bli lika hemmastadd med denna apparatur som den nu är med de elektriska lamporna och telefonapparaten.

Rodan som barn började Hanson "experimentera" med elektricitet. Som sjuarung — han är uppväxt i California — brukade han gå ned i källaren och lösa batterierna för dörrklockan, emedan han visste att det, så, polk, treck skulle föra dit en elektriker, som han kunde utfråga rörande elektricitet. När han blivit litet äldre ägnade han sig nästan uteslutande åt problem, hörande till trådlös telegrafering.

En nyupptäckt himlavagabond

En ny komet å söderhimlen, som dock ej torde bli synlig i norra Europa.

Observerad av Reid i Kap

En ny komet har plöjt sig och ovanligt — så som dessa himmelens vagabonder för de hava — dykt upp på firmamentet, skriver Dr. N. S. där den iakttagits av den kända astronomen Reid vid Kapobservatoriet, en synnerligen välbekant utsläpppunkt, ifrån vilken redan förut ett flertal av synhimmelens fenomen blivit avsedda genom samma mr Reids lovpråkade verksamhet.

Den nu påträffade himlavagabonden hittades den 24 januari och befinner sig för närvarande i stjärnbilden Antilla pneumatica, det vill säga Luftpumpen, omkring 34 grader söder om ekvatorn, där den rör sig i sydlig västlig riktning, enligt vad de hittills gjorda observationerna tyckas ge vid handen. Är detta verkligen fallet och håller kometen på som han börjat, få vi härmed alltså inte den äran av att ha varit först att göra sig alltså säkra. Änna har för kort tid förflytt för kometbanan skall kunna vara fullt exakt beräknad, varfor överräknningar inte äro utestulna. I allmänhet kan sig hr astronomer kunna få en ungefärlig föreställning om vart en komet tänker ta vägen efter de observationer, gjorda med intervaller på cirka tio dagar. Men det blir alltid nödvändigt att fortsätta iakttagelserna, varefter banan justeras alltefter som dessa fortskrider.

Nykomlingen har anmälts till Stockholmobservatoriet närmast från Kiel, där man har ett slags uppsamlingsställe — "astronomische Centralstelle", som förestås av professor Koeld och underhålls med medel från observatoriet värdes utrustning. Inrapporterar alla himlavagabonder vilka anses värda att uppmärksammas, varfor centrala vidarebefordrar dem till observatorerna. Under kriget hade centralen givits ut till kända med mycket stora svårigheter. Inom ententländerna var man leke vidare liv vad för att i förbindelse med den institution med säte i Tyskland, och säkerligen skulle verksamheten ha blivit lamslad, såvida inte vår frejdade landsman, professor Strömberg i Köpenhamn gripit in och styrt om till Kielstaden blivit flyttad till Köpenhamn. Tack vare denna åtgärd kunde den fortsatta att fungera, och det blev professor Strömbergs ovannämda ära att astronomiens internationella förbindelser ej avbröts en enda dag under alla de hatfyllda blodåren. För denna sin insats har professor Strömberg blivit hedrad med bland annat kandidaturer till det Nobelska fredspriset.

I detta sammanhang kan slutligen nämnas att 1922 kommer ett ytterligare uppvisa åtminstone två kometer, de Vicos komet och Brorsens komet, ett par gamla bekanta, som efter en längre bortovaro nu åter hedra vårt solsystem med sin närvaro och vilka båda bli synliga från våra breddgrader.

En titt ner uti Europas politiska gryta.

Kommunisttidning i Ryssland förklarar Frankrike fruktat Genoa-konferensen. En ny landsförrädderprocess startad i Finland. Underhandlingar mellan Sverige och Ryssland avbrutna.

Utsikt till kompromiss i Irlandsfrågan

Det kommunistiska partiet i Pragva i Moskva yttrar i ett av sina senaste nummer att den franska pressen söker nedsvärta Ryssland, men att dessa anfall ej kan sägas representera den franska regeringens hållning. Enligt vad man anser i Ryssland börjar nu Frankrike känna sig ganska nervös över den kommande konferensen i Genoa, enär de fruktat att sagda konferens kommer att revidera Versaillesfördraget. Vidare är Frankrike ängsligt över sin isolerade ställning, samt söker med alla till buds stående medel hindra att Genoa-konferensen kommer till stånd eller åtminstone uppskjutes så länge, att Frankrike hinner få en del mindre nationer på sin sida, vilka skulle biträda det att avvärja allt för många förändringar i Versaillesfördraget.

Från Dublin meddelades i onsdags att det finnes möjligheter för att undvika en splittring inom Sinn Fein med anledning av det englo-irändska fördraget. Ard Pheis, den nationella Sinn Fein konventionen, som sagda dag sammanträdde för att definiera Sinn Fein klubbens ställning till fördraget, ajournerade till följande dag samt gav sina ledare instruktioner att sätta påfina en plan, som kan hålla Sinn Fein organisationen förenad. Det anses därför troligt, att man på bägge hållen kommer att kompromissa samt till sist komma till en överenskommelse.

Från London meddelades f. v. att Lloyd George åmnat personligen begäva sig till Paris för att konferera med Poincare beträffande relationerna mellan England och Frankrike. Det väntas att de båda statsmännen skärkt skola behandla frågan om Genoa konferensen. Senare meddelas från Paris att Frankrike underrättat makterna, att de ej anse det möjligt att börja Genoa-konferensen den 8 mars och samtidigt ha de hos italienska regering anhaltit om uppskov. Man anser att detta deras steg delvis är resultatet av Lloyd Georges långsamma att besvara Poincares framställningar tidigare i denna fråga.

I ett telegram från Stockholm av den 26 februari uppgiver korrespondenten Hal O'Flaherty, att Sovjetrysslands underhandlingar med Sverige om en handelsstraktat uppskjutits till efter Genoa-konferensen, sedan underhandlingarna kommit till den punkten, att dokumenten voro nära att undertecknas. Härigenom har Moskva misslyckats att av Sverige och Norge erkännas såsom Rysslands regering de jure.

Under de senaste två månaderna ha de skandinaviska länderna varit lagade att politiskt erkänna sovjetregimen, speciellt sedan de styrande i Moskva gjort liberala erbjudanden med avseende på återbetalandet av de skulder, som Ryssland ådrog sig under czarregimen.

Det har nu blivit tydligt, att sovjetmyndigheterna begäro ett misstag, då de erhjöö att betala de gamla

En titt ner uti Europas politiska gryta.

Kommunisttidning i Ryssland förklarar Frankrike fruktat Genoa-konferensen. En ny landsförrädderprocess startad i Finland. Underhandlingar mellan Sverige och Ryssland avbrutna.

Utsikt till kompromiss i Irlandsfrågan

Det kommunistiska partiet i Pragva i Moskva yttrar i ett av sina senaste nummer att den franska pressen söker nedsvärta Ryssland, men att dessa anfall ej kan sägas representera den franska regeringens hållning. Enligt vad man anser i Ryssland börjar nu Frankrike känna sig ganska nervös över den kommande konferensen i Genoa, enär de fruktat att sagda konferens kommer att revidera Versaillesfördraget. Vidare är Frankrike ängsligt över sin isolerade ställning, samt söker med alla till buds stående medel hindra att Genoa-konferensen kommer till stånd eller åtminstone uppskjutes så länge, att Frankrike hinner få en del mindre nationer på sin sida, vilka skulle biträda det att avvärja allt för många förändringar i Versaillesfördraget.

Från Dublin meddelades i onsdags att det finnes möjligheter för att undvika en splittring inom Sinn Fein med anledning av det englo-irändska fördraget. Ard Pheis, den nationella Sinn Fein konventionen, som sagda dag sammanträdde för att definiera Sinn Fein klubbens ställning till fördraget, ajournerade till följande dag samt gav sina ledare instruktioner att sätta påfina en plan, som kan hålla Sinn Fein organisationen förenad. Det anses därför troligt, att man på bägge hållen kommer att kompromissa samt till sist komma till en överenskommelse.

Från London meddelades f. v. att Lloyd George åmnat personligen begäva sig till Paris för att konferera med Poincare beträffande relationerna mellan England och Frankrike. Det väntas att de båda statsmännen skärkt skola behandla frågan om Genoa konferensen. Senare meddelas från Paris att Frankrike underrättat makterna, att de ej anse det möjligt att börja Genoa-konferensen den 8 mars och samtidigt ha de hos italienska regering anhaltit om uppskov. Man anser att detta deras steg delvis är resultatet av Lloyd Georges långsamma att besvara Poincares framställningar tidigare i denna fråga.

I ett telegram från Stockholm av den 26 februari uppgiver korrespondenten Hal O'Flaherty, att Sovjetrysslands underhandlingar med Sverige om en handelsstraktat uppskjutits till efter Genoa-konferensen, sedan underhandlingarna kommit till den punkten, att dokumenten voro nära att undertecknas. Härigenom har Moskva misslyckats att av Sverige och Norge erkännas såsom Rysslands regering de jure.

Under de senaste två månaderna ha de skandinaviska länderna varit lagade att politiskt erkänna sovjetregimen, speciellt sedan de styrande i Moskva gjort liberala erbjudanden med avseende på återbetalandet av de skulder, som Ryssland ådrog sig under czarregimen.

Det har nu blivit tydligt, att sovjetmyndigheterna begäro ett misstag, då de erhjöö att betala de gamla

Onkel Sams framsteg i det vilda Alaska

Alaska är tre a fyra gånger större än Sverige, men har blott 64,000 inbyggare, till största delen bestående av eskimöer. Många av eskimöboplatserna utmed polarkusten eller på de avsedda liggande öarna, komma blott i beröring med yttervärlden en gång om året, och det är när ett handelsfartyg eller något av Förenta Staternas inspektionsfartyg kommer på besök. Stora vidder av Alaskas utstäckta slättland äro alldeles utan nader långa vintern, då allt är täckt av djup snö. År det nästan omöjligt att taga sig fram genom isökarna i norra delarna av landet.

Till trots av alla svårigheter med kommunikationer och dylikt söker emellertid Förenta Staternas regering för att barnen och det unga släktet icke skall vara utan skolutbildning. Skolväsendet i Alaska avviker högst betydligt från de i övriga trakter av landet. Administrativt sett lyder det under Board of Education i Washington och undelas på tre huvudavdelningar: Undervisning, hälsovård och renskötsel. I spetsen står sex super-syes ej ligga någon överdrift i att man kallar den århundradets hittills betydelsefullaste elektriska uppfinning.

(Forts. å sid. 4.)